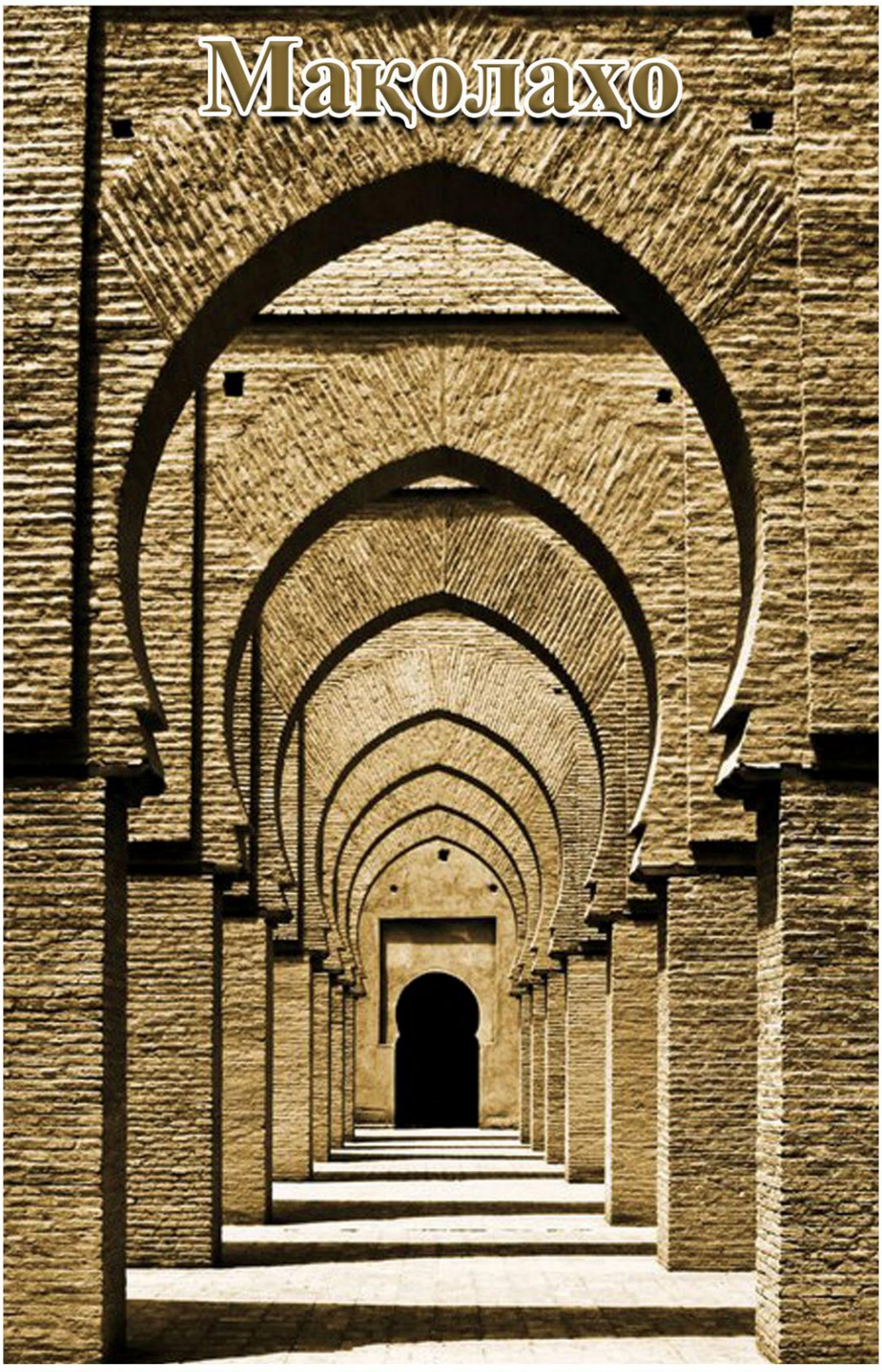
Мақолаҳо

Пойгоҳи иттилоърасонӣ дафтари ҳифз ва нашри осори Мансури Ҳошимии Хуросонӣ ҳафизаҳуллоҳ таъоло

بسم الله الرحمن الرحیم

Мавзӯъи мақола:

Мурури бар китоби <<Бозгашт ба Ислом>> навиштаи Мансури Ҳошимии Хуросонӣ

Нависандаи мақола:

Саййид Муҳаммад Содиқи Ҷаводиён

Таваҷҷуҳ: Дидгоҳи дарҷ шуда дидгоҳи ирсолии яке аз корбарон аст ва лузуман дидгоҳи ин дафтар маҳсуб намешавад.

Мурури бар китоби <<Бозгашт ба Ислом>> навиштаи Мансури Ҳошимии Хуросонӣ

بسم الله الرّحمن الرّحيم

Дар рӯзҳои охир китобе навандешона ва чолиш барангез дар ҳавзаи Исломшиносӣ бо унвони <<Бозгашт ба Ислом>> навиштаи <<Мансури Ҳошимии Хуросонӣ>> дар миёни фарҳехтагони кишвар аз ҷумла устодон ва шогирдони мадрасаҳои Исломӣ ва донишгоҳиён мунташир гардида ва вокунишҳои мухталефро ба дунбол доштааст. Муҳтавоӣ ин китоб ки бо шеваҳои илмӣ ва истедлолӣ ва бо такид бар яқиниёти Исломӣ ва мсалламоти ҳамаи мусалмонон аз мазоҳиби гуногун навишта шуда, нақди қироъати расмӣ ва ройиҷ аз Ислом ва ироъаи қироъатӣ мутафовит ва фаромазҳабӣ аз он бо унвони Исломи холис ва комил аст.

Нависанда дар ин китоб, нахустин ба табйини меъёри шинохт мепардозад ва зарурат, ваҳдат ва бедоҳатро се мушаххасаи он мешуморад ва пас аз баррасиҳои бисёр, ақлро мисдоқи он медонад ва таъкид мекунад ки ҳамаи шинохтҳо ногузир бояд ба ақл мунтаҳӣ шаванд. Албатта ӯ ақлро мутафовит бо фалсафа мешиносад ва мӯътақид аст ки меъёри шинохт, ақли уқалоӣ аст на ақли фалсафӣ.

Ба илова ӯ низоъи ҳазорсола дарбораи мабнои ҳусн ва қубҳ ё хубӣ ва бадӣ миёни Ашоъира ва Адлияро низоъӣ лафзӣ ношӣ аз бетаваҷҷуҳии онон ба таквинӣ будан ва ташриъӣ будани амр ва наҳйӣ Худовнад мешуморад ва мӯътақид аст ки ақл ва шаръ ҳар ду аз афъоли Худованд ҳастанд ва миёни афъоли Худованд ваҳдатӣ ҷавҳаре вуҷуд дорад ва муғойират ва мунофоте нест.

Пас аз он ӯ ба табйини мавонеъи шинохт мепардозад ва ҷаҳл, тақлид, аҳвоъи нафсонӣ, дунёгароӣ, таъассуб, такаббур ва хурофотгароиро аз муҳимтарин масодиқи он зикр мекунад ва дар зейли онҳо ба осебшиносии торихӣ ақойид ва аъмоли мусалмонон ва нақди мабноӣ фикрии онон аз баъди Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва олиҳи ва саллам то кунун мепардозад ва бидъатҳо ва инҳирофоти ройиҷ ва масоъиб ва муъаззалоти ҷаҳони Исломро ташриҳ ва решаёбӣ мекунад.

Ӯ дар бахше аз китоби худ, адами шинохти саҳиҳ ва комили мусалмонон аз Исломро муҳимтарин омили ихтилоф ва инҳирофи онон медонад ва асбобу хостгоҳҳои мухталиферо барои он зикр мекунад; Ҳамчунонки адами шинохти саҳиҳ ва комили онон аз якдигар ва аз душманонашонро авомилӣ дигар барои он медонад.

Аз мавзӯъоти муҳимме ки дар ин китоб ба чолиш кашида шуда, тақлид аст. Нависанда тақлид аз гузаштагон ва тақлид аз ҳокимони золим ба маънои пайравӣ аз онҳоро аз асбоби инҳитоти фарҳанги Исломӣ мешуморад ва қиёми мусалмонон бар зидди ҳукуматҳои мустабид ва вобаста агарчи мутазоҳир ба Ислом бошандро машрӯъ медонад; Ҳамчунонки тақлид аз кофирон ба маънои табаъият аз андешаҳо ва улгуҳои ғайри Исломиро на танҳо боъиси пешрафти моддӣ ва дунявии мусалмонон намешуморад, балки боъиси суқути фарҳанг ва тамадуни онон медонад. Ба илова ӯ тақлид аз аксарияти мардумро низ нодуруст меингорад ва пас аз радди эътибори иҷмоъ ва шӯҳрат ба масобаи далойилӣ шаръӣ бо таваҷҷуҳ ба заннӣ будани онҳо, интиқодотеро аз лиҳози назарӣ бар демокросӣ ворид мекунад ва онро хусусан дар ҷавомеъӣ ки аксарияти мардум аз рушди ақлӣ кофӣ бархурдор нестанд, нокоромад мешуморад.

Ӯ ҳамчунин тақлид аз олимонро ба ин далил ки муфиди занни аст ва занн дар Ислом ҳуҷият надорад, рад мекунад ва онро яке аз авомили ихтилофи мусалмонон аз дербоз то кунун мешуморад. Сипас иҷтиҳод ба маънои мусталаҳ ки истинботи ҳукм аз адилаи заннӣ астро низ бо таваҷҷуҳ ба адами эътибори адилаи заннӣ дар Ислом саҳиҳ намедонад ва ёфтани роҳкорӣ дигар барои даст ёфтан ба яқинро зарурӣ мешуморад. Рӯшан аст ки ин дидгоҳ навгароёна ва мутафовити нависанда, ҳар чанд метавонад паёмадҳо ва вокунишҳои сиёсии фаровонеро дар бархӣ кишварҳо ба дунбол дошта бошад, дар чаҳорчӯбӣ илмӣ ва истедлолӣ матраҳ шуда ва фоқиди ҷиҳатгирии сиёсӣ аст.

Дар идома нависанда ба нақди назарияи вилояти мутлақаи фақиҳ аз лиҳози мабнои мепардозад ва онро ғулувве дарбораи олимон мешуморад ва имкони онро аз ҳайси ақлӣ мунтафӣ медонад; Чароки ба бовари нависанда итоъати беқайд ва шарт аз касе ки мумкин аст хоста ё нохоста ба ғайри ҳақ фармон диҳад бар хилофи ҳукми ақл ва шаръ аст. Ҳамчунин ба унвони паёмадҳои бовар ба вилояти мутлақаи фақиҳ, итоъати бе чуну чаро аз ғайри маъсум ва вогузордани ихтиёроти маъсум ба ӯро одатан маншаъи фитнаҳои гуногун ва мафосиди бузургӣ чун истебдоди сиёсӣ медонад ва инро далилӣ дигар бар лузуми иҷтиноб аз ин бовар мешуморад. Рӯшан аст ки ин дидгоҳи интиқодии нависанда низ ҳарчанд вокунишҳои сиёсӣ ва амниятии шадидеро дар бархӣ кишварҳои аҳли ташаюъ ба ҳамроҳ дошта, дидгоҳӣ комилан илми ва аз синхи дидгоҳи олимони бузург ва машҳури онҳо монанди Шайхи Ансорӣ, охунди Хуросонӣ ва абул Қосими Хуӣ аст ва ба ҳеҷ ваҷҳ ҷиҳатгирии сиёсӣ ва зидди амниятӣ надорад.

Нависанда дар идома хурофагароиро омилӣ таъсиргузор бар рӯй ақойид ва аъмоли мусалмонон мешуморад ва аз бархӣ аҳли тасаввуф ба хотири тарвиҷи он интиқод мекунад ва нақши ононро дар густариши ақлситезӣ ва динварзии завқӣ ва шоъирона миёни мусалмонон барҷаста медонад. Ӯ ҳам чунин бисёрӣ аз шоъиронро ба сабаби сурудани ашъорӣ зебо аммо нодуруст ва мухолиф бо омӯзаҳои Паёмбарон некуҳиш мекунад ва ононро монанди соҳирон

аз рақибон ва душманони Паёмбарон мешуморад ки бо <<Зухруфул қавл>> ва <<Лаҳвул ҳадис>> мардумонро аз роҳи Худованд боз медоранд.

Мавзӯъи бунёдин ва муҳимми дигаре ки Мансури Ҳошимии Хуросонӣ дар китоби мутафовит ва чолиш барангези <<Бозгашт ба Ислом>> ба он пардохта, мавзӯъи ҳукумати Исломӣ аст. Аз нигоҳи ӯ ҳукумат бар мардум танҳо барои Худованд аст ва касе ҷуз Ӯ ҳаққи ҳокимият бар онҳоро надорад ва Ӯ ҳокимияти худ бар онҳоро аз тариқи гирифтани як нойиб ё ба истелоҳ <<Халифа>> эъмол мекунад. Бо ин васф, мабнои шаклгирии ҳукумати Исломӣ ва машрӯъияти сиёсии он, изни хосс ва қатъии Худованд аст ки барои ҳеҷ як аз ҳокимони кунунӣ дар ҷаҳони Ислом вуҷуд надорад ва аз ин рӯ, ҳукумати ҳеҷ як аз онон дар ҳоли ҳозир ҳукумати Исломӣ шумурда намешавад. Ӯ ниёзи ҳукумати Исломӣ ба интисоби хосс ва қатъии ҳоким аз ҷониби Худовандро аз масоъили возеҳ ва зарурӣ дар Ислом ва сойири адёни Иброҳимӣ мешуморад ва мӯътақид аст ки муноқиша ва баҳс дарбораи он маъно надорад. Албатта нависанда бар хилофи ҳамаи олимони мусалмон аз ҳамаи мазоҳиби Исломӣ, дастрасӣ мардум ба чунин ҳокимеро мумкин медонад ва мӯътақид аст ки илати адами дастрасии онҳо ба чунин ҳокиме, бар хилофи тасавури онҳо ҳукумати Худованд нест, балки тақсири онҳо дар таъмини шаройити лозим барои дастрасӣ ба ӯст ва ҳаргоҳ онҳо ин шаройитро дар фарояндӣ комилан оддӣ ва мутаъориф таъмин кунанд, дастрасӣ ба ӯ барои онҳо таҳаққуқ меёбад. Бо ин васф, адами дастрасии онҳо ба ӯ узре барои ихтиёри ҳокиме ҷуз ӯ шумурда намешавад; Чароки аз як сӯ бо тавоҷҷуҳ ба имкони дастрасии онҳо ба ҳокими мансуб аз ҷониби Худованд, зарурате барои ихтиёри ҳокимӣ дигар вуҷуд надорад ва аз сӯӣ дигар адами дастрасии онҳо ба ин ҳоким, ношӣ аз тақсири худи онҳост ва аз ин рӯ, наметавонад узре барои ихтиёри ҳокимӣ дигар тавассути онҳо шумурда шавад, агарчи ба ҳасби зоҳир чорае аз ин кор надошта бошанд. Ба ин тартиб, ҳукумати Исломӣ танҳо бо ҳокимияти халифаи Худованд дар замин имкон меёбад ва ҳокимияти халифаи Худованд дар замин низ танҳо бо ирода ва ихтиёри мардум мумкин аст.

Мурури бар китоби <<Бозгашт ба Ислом>> навиштаи Мансури Ҳошимии Хуросонӣ

Хуросонӣ дар ҷои дигаре аз китоби <<Бозгашт ба Ислом>>, иқомаи Исломро танҳо ба сурати холис ва комил муфид ва коромад мешуморад ва мӯътақид аст ки иқомаи бахшӣ аз он ба танҳоӣ ё дар канори чизе хориҷ аз он, на танҳо муфид ва коромад нест, балки метавонад зиёнбор ва хатарнок бошад ва ин бар хилофи тасаввури бештари мусалмонон аст ки мепиндоранд иқомаи бахшӣ аз Ислом низ матлуб ва муъассир аст. Ӯ Исломро ба дастгоҳӣ воҳид бо аҷзоъӣ ба ҳам пайваста ташбиҳ мекунад ки агар як ҷузъи он кор накунад сойири аҷзоъи он низ коройии худро аз даст медиҳад ва кулли дастгоҳ аз кор меафтад. Бинобарин мусалмонон чорае ҷуз иқомаи кулли Ислом ба сурати холис надоранд ва ин коре аст ки танҳо бо таълими халифаи Худованд дар замин мумкин аст.

Яке дигар аз мавзӯъоти бунёдин ва чолиш барангез дар ин китоб он аст ки нависанда, иҷроӣ ҳудуд ва муҷозотҳои Исломиро машрут ба иҷроӣ кулли аҳкоми умумӣ ва сиёсии Ислом медонад ва мӯътақид аст ки ташриъи ин ҳудуд ва муҷозотҳо бо назар ба ҳокимияти халифаи Худованд дар замин анҷом шуда ва мутаносиб бо замон ва маконе аст ки ҳамаи аҳкоми Ислом ба масобаи авомилӣ боздоранда иҷро мешавад. Бинобарин, иҷроӣ ин ҳудуд ва муҷозотҳо дар замон ва маконӣ дигар, одилона ва мутаносиб нест; Хусусан бо таваҷҷуҳ ба инки аз нигоҳи нависанда, аҳкоми Ислом ба якдигар вобаста ва пайвастаанд ва бар якдигар таъсир мегузоранд ва аз якдигар таъсир мепазиранд. Рӯшан аст ки ин дидгоҳ низ ҳарчанд чолиши азиме дар илми ҳуқуқ ва мабнои иҷроӣ қавонини кайфарӣ бармеангезад, дидгоҳӣ комилан илмӣ аст ва аз мабонии фикрӣ хосси нависанда нашъат мегирад.

Мансури Ҳошимӣ дар бахшӣ дигаре аз китоби <<Бозгашт ба Ислом>>, ихтилофи мусалмонон, ҳокимияти ғайри Худованд, омезиш бо милал ва фарҳангҳои ғайри Исломӣ, пайдойиши мазоҳиб ва рақобати онҳо бо якдигар, инҳитоти ахлоқӣ ва мумониъати душманонро аз муҳимтарин мавонеъи иқомаи Исломи холис ва комил баъд аз Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва олиҳи ва саллам то кунун медонад ва дарбораи ҳар як ба тафсил ва бо нигоҳӣ торихӣ, осебшиносона ва фаромазҳабӣ сухан мегӯяд.

Ӯ ҳамчун ҳадисгароиро яке аз мавонеъи шинохти Исломи холис ва комил ва иқомаи он тавассути мусалмонон мешуморад; Чароки ба назари ӯ ҳадис ба маънои хабарӣ заннӣ аз суннати Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва олиҳи ва саллам бо таваҷҷуҳ ба мӯътабар набудани занн дар Ислом, эътиборе надорад ва истинод ба он барои истинботи ақида ё ҳукм кофӣ нест. Ӯ мӯътақид аст ки истисно кардани занн ношӣ аз ҳадис аз сойири зунун, далиле надорад; Чароки мӯътабар набудани зан, аз аҳкоми ақлӣ аст ва аҳкоми ақлӣ истисно намепазиранд. Аз ин рӯ, танҳо ҳадиси мутавотир ки ровиёни он фаровон бошанд ва боъиси яқин шавад мӯътабар аст ва ин дар ҳоле аст ки чунин ҳадисе бисёр андак аст ва ба андозаи кофӣ дар дастрас нест. Бо ин ҳол, аз нигоҳи нависанда роҳи ҳалли ин мӯъзал, руҷӯъи ба ҳадиси ғайри мутавотир нест, балки руҷӯъи ба халифаи Худованд дар замин аст ва агар руҷӯъ ба ӯ дар замони ҳозир имкон надорад, ба хотири тақсири мардум дар таъмини муқаддамоти он аст ва аз ин рӯ, узре барои онҳо ҷиҳати руҷӯъ ба ҳадиси ғайри мутавотир нест. Ҳошимии Хуросонӣ мӯътақид аст ки мардум бо тақсири худ дар таъмини муқадамоти лозим барои дастрасӣ ба халифаи Худованд дар замин, худро бечора сохтаанд ва ин бечорагии онҳо аз ҷониби Худованд нест то бо лутфи Ӯ мунофот дошта бошад. Бо ин ҳол, ӯ мӯътақид аст ки имкони хуруҷ аз ин бечорагӣ барои онҳо вуҷуд дорад; Чароки дастрасии онҳо ба халифаи Худованд дар замин, ҳаргоҳ амнияти ӯ тавассути онҳо тазмин шавад, мумкин аст; Ҳамчунонки ҳокимияти ӯ бар онҳо ҳаргоҳ талаб, иъонат ва итоъати ӯ тавассути онҳо тазмин шавад, имкон дорад.

Мансур дар бахши дигаре аз китоби худ, Исломро ба маънои таслим будан дар баробари Худованд медонад ки дар тасдиқи охарин Паёмбари Ӯ таҷаллӣ меёбад ва мӯътақид аст ки пайравони ҳар Паёмбар то қабл аз Паёмбари баъдӣ мусалмон шумурда мешаванд ва баъд аз Паёмбари баъдӣ ҳаргоҳ ӯро тасдиқ кунанд бар Исломи худ боқӣ мемонанд ва ҳаргоҳ ӯро такзиб кунанд аз Исломи худ муртад мешаванд. Нависанда дар ин бахши аз китоби худ, пеш аз муъаррифии охарин Паёмбари Худованд ва исботи Паёмбарии ӯ, ҷойгоҳи Қуръон ва суннатро табйин мекунад ва ба нукоти бисёр муҳим ва бунёдине дар ин бора таваҷҷуҳ медиҳад. Яке аз ин нукот

адами имкони насх, тахсис ва таъмими Қуръон бо суннат аст; Бо таваҷҷуҳ ба ин ки шаъни суннат танҳо табйини Қуръон аст ва наметавонад ба ҳеҷ ваҷҳ бо он таъорузе дошта бошад; Ҳамчунонки дар ғолиби маворид занни аст ва тавонойии таъоруз бо Қуръон ки яқини астро надорад; Балки дар мавориди мутавотир низ ба андозаи Қуръон мутавотир нест ва аз ин рӯ, дар арзи он қарор намегирад.

Нависанда дар бахши дигаре аз китоби <<Бозгашт ба Ислом>> суннати Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва олиҳи ва салламро барои ҳамеша мӯътабар ва қобили пайравӣ медонад, вале мӯътақид аст ки дастрасии яқини ба он умдатан барои аҳли замони он ҳазрат мумкин аст ва барои ояндагон мумкин нест. Аз ин рӯ, ояндагон ба марҷаъи дигаре барои яқин ба суннати Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва олиҳи ва саллам ниёзманданд ва он марҷаъ, халифаи Худованд дар замин аст ки нойиби Паёмбар дар татбиқи аҳкои Худованд шумурда мешавад ва алалқоъида монанди Қуръон ҳамеша дар дастрасии мардум аст. Нависанд пас аз баррасии нусуси қатъии Исломӣ шомили оёти Қуръон ва аҳодиси мутавотири Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва олиҳи ва саллам бо шевай бадеъи ва қонеъ кунанда барои умуми мусалмонон ва бар канор аз ҳар гуна ҷиҳатгирии мазҳабӣ исбот мекунад ки хулафои пас аз Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва олиҳи ва саллам дувоздаҳ тан аз аҳли байти ӯ ҳастанд ки се нафари оғозини онҳо Али, Ҳасан ва Ҳусейн ҳастанд ва охарини онҳо Маҳдӣ аст. Ӯ сипас ба баррасии ҷойгоҳи Маҳдӣ ва нақши ӯ дар таҳаққуқи ормони Ислом ки адолати ҷаҳонӣ аст мепардозад ва дар ин бора зароъиф ва дақоъиқеро матраҳ мекунад ки комилан бадеъи ва бесобиқа аст. Ба унвони намуна, ӯ бар хилофи дигарон ки пайдойиш ва зуҳури Маҳдиро баста ба ирода ва иқдоми ибтидойии Худованд ва тобеъи ҳикмат ва маслиҳати Ӯ мепиндоранд, онро баста ба ирода ва иқдоми ибтидойии мардум ва тобеъи ихтёр ва омодагии онҳо медонад ва бо сароҳат ва қотеъияти аҷибе мӯътақид аст ки дастрасии онҳо ба Маҳдӣ мумкин аст ва бо ин васф, онҳо бояд танҳо ба ҳифозат, иъонат ва итоъат аз ӯ биандешанд ва набояд худро ба ҳифозат, иъонат ва итоъат аз ғайри ӯ дар ҳар пӯшише ки бошад саргарм созанд.

Ҳошимӣ дар идомаи китоби худ, ба табйини муҳимтарин асли Ислом яъне тавҳид мепардозад ва онро ба се қисм тавҳиди дар таквин, ташриъ ва таҳким ё ҳокимият тақсим мекунад ва ҳар якеро ба тафсил тавзиҳ медиҳад. Сипас ба муъаррифии сойири усули ақоиид ва мабонии аҳкоми Ислом мепардозад ва ҳар якеро бо манҳаҷҷӣ мутафовит ва хос, бозтаъриф мекунад ва ба унвони намуна, абвоби ҷадидеро дарбораи закот, ҳаҷ ва ҷиҳод ба рӯй аҳли фиқҳ мегушояд ки аз ҳар як абвоби дигаре гушуда мешавад.

Ба ин тартиб ӯ бо истинод ба иқтизоъоти рӯшани ақлӣ ва истешҳод ба нусуни қатъии шаръӣ ки чизе ҷуз оёти Қуръон ва аҳодиси мутавотири Паёмбар саллаллоҳу алайҳи ва олиҳи ва саллам нест, ақоиид ва аҳкоми Исломро бозтаъриф мекунад ва қироъати ҷадид ва комилан мутафовитеро аз он ироъа медиҳад ки метавон як мактаб ва идеъолоҷии Исломӣ шумурда шавад ва инқилоберо дар нигариш ва рӯйкарди мусалмонони ҷаҳон ба вуҷуд овард ва заминасози ваҳдат ва ҳамгароӣ онон дар ояндаи наздик ва таҳавулотӣ азим ва бунёдин дар сохторҳои сиёсӣ ва фарҳангии онон бошад.

Мо мутолиъаи ин китоби мутафовит ва таъсиргузорро ба ҳамаи мусалмонои ҷаҳон хусусан аҳли илм тавсия мекунем ва аз масъулони кишварҳои Исломӣ таваққъу дорем ки бо риоъяти озодӣ андеша ва баёну илтизоми амалӣ ба ахлоқи Исломӣ, бурдборӣ ва саъи садри лозим дар мувоҷиҳа бо онро нишон диҳад ва аз бархудҳои шитобзада ва ғайри мантиқӣ бо андеша ва андешаворан бипарҳезанд.

